

□ **Müasir dövrdə Azərbaycanda dövlət-din münasibətlərinin tənzimlənməsi, dini konfessiyalar arasında dözümlülük mühitinin dövlət səviyyəsində qorunub saxlanması ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Dahi rəhbərimizin xalqın təkidli tələbi ilə ikinci dəfə hakimiyyətə qayıdırdan sonra tolerantlıq mühiti dövlət-din konsepsiyasına uyğun daha da möhkəmləndi, bu sahə dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən birinə çevrildi. Tarixən müxtəlif dinlərin və mədəniyyətlərin qovşağı olmuş Azərbaycan bu gün də eyni vəzifəni uğurla yerinə yetirir.**

Azərbaycanın azadlığı və ərazi bütövlüyü uğrunda vuruşmuş, bu yolda canından keçmiş müxtəlif dini konfessiyalara mənsub vətəndaşlarımızın da uyduqları Şəhidlər xiyabanı hazırda təkcə and yerimiz yox, həmçinin qardaşlığımızın və tolerantlığımızın rəmzidir. Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı, milliyətcə rus Viktor

Azərbaycan əhalisinin, təxminən, 96 faizini müsəlmanlar, 4 faizini xristianlar, yəhudilər, bəhailər, krişnalılar və digər dinlərin mənsubları təşkil edir. Xristianlığın bütün cərəyanları ölkəmizdə təmsil olunur. Azərbaycanda pravoslav, katolik, lüteran və protestant təriqətlərinin, həmçinin tarixi Alban kilsəsinin

əhəmiyyət daşıyır. All Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzi, Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyası ilə birgə layihə çərçivəsində ümummilli lider Heydər Əliyevin 95 illiyinə həsr olunmuş diskussiyalar həyata keçirib. "Azərbaycanda dini təhsil: reallıqlar və perspektivlər", "Heydər Əliyev və multikultural dəyərlər", "Heydər Əliyev və dövlət-din münasibətləri", "Heydər Əliyev və milli-mənəvi dəyərlərin qorunması", "Azərbaycan İslam həmrəyliyinə rəhbərlik rolunu" mövzularında təşkil edilmiş "dəyirmi masa"lar və müzakirələr mövzu rəngarəngliyi və maraqlı olması ilə yadda qalıb. Eyni zamanda, tələbələrini düşünməyi, özünü təşkil etməyi, elmi axtarırlara sövq edilməsi üçün ölkənin tanınmış simaları –

Nic qəsəbəsinə və Şamaxı rayonuna səfərlər tələbələrini düşünməsinə dərin izlər buraxıb. Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu gənclərin sağlamlıq və milli vətənpərvərlik ruhunda böyüməsi, ləyaqətli vətəndaş kimi yetişməsi istiqamətində də ardıcıl və məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirir. Bu məqsədlə 10 dekabr 2018-ci il tarixdə Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu və Azərbaycan Respublikası İslam Həmrəyliyi, Giron Götürülmüş Vətəndaşlarla Əlaqədar Dövlət Komissiyası ilə birlikdə Ümumdünya İnsan Hüquqları Günü münasibətilə "Dağlıq Qarabağ münaqişəsi zamanı ermənilərin Azərbaycan xalqına və onun maddi-mədəniyyət abidələrinə qarşı cinayət əməlləri" mövzusunda həsr olunan konfrans bu qəbildəndir. Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu xaricdə fəaliyyət göstərən ali təhsil müəssisələri ilə əlaqələrin qurulmasına, əməkdaşlığın gücləndirilməsinə və beynəlxalq konfranslarda iştirak da xüsusi önəm verir. İnstitutun nümayəndə heyəti 21-23 noyabr 2018-ci il tarixdə Rusiyanın Perm vilayətində "Miqranların adaptasiya problemi və ekstremist ideologiyalara qarşı mübarizə" mövzusunda keçirilən konfrans çərçivəsində Moskva İslam İnstitutunun və Permde fəaliyyət göstərən ali təhsil müəssisələrinin rəhbərləri ilə görüşüb. Görüşdə ölkəmiz arasında ikitərəfli münasibətlərin yüksək səviyyəsindən məmnunluq ifadə olunub. Həmçinin görüşlərdə tərəflər arasında təhsil və elm sahəsində qarşılıqlı münasibət, tədris prosesində əldə olunmuş nailiyyətlərin tətbiqi barədə fikir mübadiləsi aparılıb. Məruzə və görüşlərdə ermənilərin

Sağlam dini-mənəvi mühit birliyimizi gücləndirir, uğurlarımızı artırır

Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun yaranmasının 1 ili tamam olur

Seryogin, yəhudi Albert Aqarunov və başqaları xalqımızın fəxridir. Ulu öndərimiz Heydər Əliyev xalqımızın bu xarakterik xüsusiyyətini gözəl ifadə etmişdir: "Hesab edirəm ki, Azərbaycan xalqı özlüyündə, təbiətinə görə, öz xarakterinə uyğun yüksək tolerantlıq hissəsinə malikdir. Azərbaycan əhalisinin çox hissəsinin etiqad etdiyi müsəlman dinində, onun kökündə də tolerantlıq vardır".

mənsubları olan xristianlar yaşayırlar. Ölkənin xristian əhalisi, əsasən, Bakı, Sumqayıt, Gəncə şəhərlərində, həmçinin Qax (gürcü pravoslavlar), İsmayilli, Gədəbəy, Qobustan (molokalar), Qəbələ və Oğuz (Nic qəsəbəsində

dini mərkəzlərinin nümayəndələri, o cümlədən Rus Pravoslav, Gürcü Pravoslav, erməni qriqorian kilsələrinin rəhbərləri, Vatikanın, Konstantinopol Patriarxlığının, İslam dünyasının nüfuzlu din xadimləri iştirak ediblər. Şübhəsiz ki, Azərbaycanın

Bu gün Azərbaycan Respublikası Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin tabeliyində yaradılan Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu işini günün tələbləri səviyyəsində qurur. İnstitut fəaliyyətə başladığı gündən təlim, tərbiyə və tədris işinin təşkili və həyata keçirilməsi ilə yanaşı, maarifləndirmə və təbliğat tədbirlərinə də xüsusi önəm verir. Hazırkı dövrdə institutda 99 müxtəlif mövzuda – 39 seminar və "dəyirmi masa", ölkədəki əlamətdar hadisələrlə bağlı 6 tədbir, tələbələr fərdi inkişafı, intellektual səviyyəsinin və mənəvi dünyasının zənginləşdirilməsi məqsədilə 6 təlim, beynəlxalq günlərə həsr olunmuş 8 tədbir, elm xadimləri ilə 2, "Səfir saatı" layihəsi çərçivəsində 4 səfirlə görüş, Heydər Əliyev İrsini Araşdırma Mərkəzi ilə birgə ümummilli lider Heydər Əliyevin 95 illiyinə həsr olunmuş 12 diskussiya, xarici ölkələrin

elm xadimləri, ziyalıları ilə görüşlər təşkil edilib. Bu məqsədlə Xalq yazıçısı Çingiz Abdullayevlə, BDU-nun professoru Şahlar Əsgərova, eləcə də institutda ənənəvi şəkildə keçirilən nəzərdə tutulan "Səfir saatı" layihəsi çərçivəsində Fələstinin ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Nasir Əbdül Kərim, Türkiyənin Azərbaycandakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Erkan Özoral, İtaliyanın Azərbaycandakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Augusto Massari və İndoneziyanın ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Hüsənan Bay Fanani ilə keçirilən görüşləri tələbələr maraqla qarşılayıblar.

Azərbaycan xalqına qarşı törətdiyi vəhşiliklərdən geniş bəhs olunub. Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun nümayəndə heyəti 16-22 dekabr 2018-ci il tarixdə Türkiyə Respublikasında işğızlar səfərdə oldu. Səfər çərçivəsində Ankara Universiteti, Türkiyə Diyanət Vəqfi, Türkiyə Diyanət İşləri Başqanlığı və Təhsil Nazirliyində bir sıra görüşlər keçirildi, Ankara Universiteti ilə əməkdaşlıq protokolu imzalandı. Tərəflər arasında tədris prosesindəki təcrübələrlə əyani şəkildə tanış olmaq və mövcud yeniliklərin öyrənilməsi, mədəni əlaqələrin qurulması və möhkəmləndirilməsi ilə bağlı geniş fikir mübadiləsi aparıldı.

və Oğuz şəhərində alban-udilər) rayonlarında məskunlaşılıb. Katoliklər və lüteranlar daha çox Bakı şəhərində yaşayırlar.

Hazırda Prezident İlham Əliyev ölkəmizdə fəaliyyət göstərən konfessiyaların dini bayramlarında və əlamətdar günlərində ayrı-seçkilik qoymadan müsəlmanlara, xristianlara və yəhudilərə təbriklər ünvanlayır, dini və milli bayramlarda insanlar arasında olub, tolerantlıq mühitinin daha da möhkəmləndirilməsi üçün bütün zəruri tədbirləri həyata keçirir. Həmçinin böyük tarixə malik dini məbədlərimizin bərpası və xalqımızın istifadəsinə verilməsi sahəsində ardıcıl tədbirləri davam etdirir.

Azərbaycan "tolerant ölkədən tolerant dünyaya doğru" məqsədini reallaşdırmasını özünün hədəfi olaraq müəyyənləşdirib. Mənəvi haqqı olması, beynəlxalq nüfuzu, gələcəyə istiqamətlənmə planları baxımından ölkəmizin qarşısına belə bir məqsəd qoyması təbii bir şeydir. Azərbaycan hökuməti tolerantlıq, multikulturalizm, dinlər və mədəniyyətlərarası dialoq sahəsində kifayət qədər tədbirlər həyata keçirib. Ölkəmiz son on ildə bu sahədə onlarca beynəlxalq və regional konfrans, forum və simpoziumlara ev sahibliyi edib. Fəxrli deyə bilərik ki, Bakı şəhəri mədəniyyətlərarası dialoq və multikulturalizmin mərkəzi sayılır.

Bunlardan əlavə, ölkəmiz tolerantlıq və multikulturalizm sahəsində öz təcrübəsini bölüşmək, həmçinin bu dəyərləri beynəlxalq aləmdə təşviq etmək məqsədilə nüfuzlu təşkilatlarla, o cümlədən BMT, UNESCO, İSESCO, ATƏT və digər qurumlarla yaxından əməkdaşlıq edir. Azərbaycanda din sahəsində aparılan dövlət siyasətinin, ölkəmizin dinlər və mədəniyyətlərarası dialoqa dəstək verməsinin beynəlxalq aləmdə təbliğ edilməsi, həmçinin tolerantlıq təcrübəsinin yayılması baxımından əhəmiyyətli tədbirlərdən biri 26-27 aprel 2010-cu il tarixdə keçirilmiş Dünya Dini Liderlərinin Bakı Sammiti olub. Sammitdə dünyanın nüfuzlu

təşkilatçı kimi ev sahibliyi etdiyi mötəbər tədbirlərdən biri Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumudur. İndiyədək Bakıda üç dəfə Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumu təşkil olunub və hər dəfə ölkəmizə uğurlu nəticələr gətirib.

Milli-mənəvi dəyərlərimizin qorunmasında Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın və Heydər Əliyev Fondunun xidmətləri də böyükdür. Fondun xətti ilə son illər həm ölkə daxilində, həm də xaricdə bir çox dini abidə təmir və bərpa olunub.

Ötən il Prezident İlham Əliyevin 2018-ci il fevralın 9-da böyük uzaqgörənliklə imzaladığı sərəncamla Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin tabeliyində Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu yaradıldı.

Sərəncamda qeyd olunduğu kimi, Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunun yaradılmasında əsas məqsəd Azərbaycan xalqının tarixi ənənələrinə söykənən və dövlət siyasətinin məntiqi nəticəsi olan yüksək dini-mənəvi mühitin qorunub saxlanılması və inkişafı, həmçinin dini fəaliyyət sahəsində peşəkar kadrların hazırlanmasını təmin etməkdir.

Bu gün Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu ali təhsilin bütün səviyyələri üzrə dini fəaliyyətin təşkili sahəsində kadr hazırlığının təşkili, ali və əlavə təhsil proqramlarının aparılması istiqamətində səmərəli fəaliyyət göstərir.

İnstituta 2018–2019-cu tədris ili üzrə ilk tələbə qəbulu Dövlət İmtahan Mərkəzinin xətti ilə, ödənişsiz əsaslarla həyata keçirilib. Ali tədris müəssisəsinə III ixtisas qrupu üzrə iki istiqamətdə – islamşünaslıq və dinşünaslıq ixtisaslarına 60 tələbə qəbul olunub.

təhsil müəssisələri ilə əməkdaşlığın yaradılması məqsədilə 14, mətbuat nümayəndələrinin iştirakı ilə 5 görüş, tələbələrin iştirakı ilə 3 səfər təşkil edilmişdir.

Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunda ölkədə fəaliyyət göstərən ilahiyatçı alimlərin, tədqiqatçıların və mütəxəssislərin iştirakı ilə davamlı görüş, seminar, "dəyirmi masa" və konfranslar təşkil edilir. Bu görüşlər və tədbirlər arasında "Dindarlıq və vətənpərvərlik", "Radikalizm və mübarizənin metodoloji əsasları", "İslam və incəsənət", "Mediada dini mövzuların işıqlandırılması", "Müasir insan və ekzistensial təbəddülatlar", "Azərbaycanda yəhudilərin həyat tərzi", "Çoxmilli və çoxkonfessiyalı Azərbaycan xalqının milli birlik ideyalarının formalaşmasında ənənəvi inancların rolu" və digər mövzularda keçirilən görüş və müzakirələr yadda qalan olub.

Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu tələbələrdə nitq və polemika qabiliyyətinin, özünüifadə bacarığının, tənqidi təfəkkürün formalaşmasına da xüsusi önəm verir. Bu baxımdan, "Tələbə seminarları" layihəsi xüsusi

Ölkədə fəaliyyət göstərən dini konfessiya rəhbərləri – Dağ Yəhudiləri Dini İcmasının rəhbəri Milix Yevdayev, Alban-Udi Xristian Dini İcmasının sədri Robert Mobililə Aİ-nin təşkilatçılığı ilə keçirilən "dəyirmi masa"larda müvafiq mövzularda məruzələr ediblər.

Azərbaycan İlahiyyat İnstitutunda Azərbaycan Mətbuat Şurasının sədri, Milli Məclisin deputatı Əflatun Amaşov və Şura üzvləri, aparıcı media qurumlarının rəhbərləri jurnalistlərin iştirakı ilə mətbuat konfransı keçirilib. Toplantıda KİV nümayəndələri institutun yarandığı gündən gördüyü işlər barədə məlumatlandırılıb.

İnstitutumuz vaxtaşırı olaraq tələbələrini dünyagörüşünün formalaşması, zəngin təcrübə toplaması, bilik dairəsini genişləndirilməsi, bölgələrdəki tarixi abidələr və dövlətin din sahəsinə göstərdiyi qayğı ilə tanış olmaq üçün bölgələrə ekskursiyalar təşkil edir. Bu səfərlər zamanı gənclər tarixi abidələri, məbədləri, müqəddəs yerləri, türbələri ziyarət edirlər. Bayraq Gününün Cocuq Mərcanlıda qeyd edilməsi, klassik Alban məbədlərini ziyarət etmək üçün Qəbələ rayonunun

Türkiyənin İstanbul şəhərində İstanbul Müftiliyi, İstanbul, İstanbul Mərmərə və "29 Mayıs" universitetləri, IRCICA və İSAM rəhbərliyi; Ankarada isə Ankara Universiteti, Türkiyə Diyanət Vəqfi, Türkiyə Diyanət İşləri Başqanlığı, Təhsil Nazirliyi ilə görüşlər təşkil olundu.

Nümayəndə heyətimiz Ankara, İstanbul Mərmərə və "29 Mayıs" universitetləri ilə əməkdaşlıq protokolları imzaladı, tərəflər arasında təhsil və elm sahəsində qarşılıqlı münasibət, uzunmüddətli əməkdaşlıq, tədris prosesindəki təcrübə ilə əyani şəkildə tanış olmaq və bu sahə üzrə mövcud yeniliklərin öyrənilməsi, mədəni əlaqələrin qurulması və möhkəmləndirilməsi haqqında geniş fikir mübadiləsi aparıldı. Həmçinin tədris metodu üzrə elmi məlumatların qarşılıqlı ötürülməsi, təcrübə və araşdırma, tədris prosesinin təşkili ilə

bağlı biliklərin bölüşdürülməsi, elmi-tədqiqat proqramlarının, layihələrin birgə təşkili, tələbə mübadiləsi və digər məsələlər müzakirə olundu. Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu ona göstərilən inamı, etimadı və dəstəyi doğrultmaq, əsas ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan və bu gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən uğurla və böyük uzaqgörənliklə davam etdirilən dövlət-din siyasətinə töhfə vermək üçün bütün gücünü səfərbər edərək səylə çalışır. Əsas hədəf və məqsədlərdən biri də bu təhsil müəssisəsinin bölgənin ən güclü ali məktəblərindən birinə çevirməkdir.

Hazırda Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu dövlətin diqqət və qayğısı ilə tam əhatə olunub. Bu şərait yaratdığına və göstədiyi yüksək diqqət və qayğıya görə kollektivimiz adından Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevə dərin təşəkkürümüzü bildiririk.

Ceyhan MƏMMƏDOV,
Azərbaycan İlahiyyat
İnstitutunun rektoru